

"Man brukar sammanfatta organismernas livsvillkor under rubriken de tre stora F:n Feeding, Fucking, Fighting"

räkna till tre och 3, förmågan att orientera sig. Att många djur, till exempel flyttfåglar, är oändligt överlägsna människan i orienteringshänseende är allmänt bekant och de som tycker att en matematik som tar slut vid tre är föga imponerande, bör betänka att många människospråk saknar termer för tal som är större än tre.

HAUSER ÄR INGEN MJUKIS när det gäller olika sensationella, lingvistiska prestationer som utförs av djurgenier, som papegojan Alex eller bonobon Kanzi (en dvärgschimpans). Han konstaterar att deras i och för sig exceptionella färdigheter är resultatet av årtionden av hängiven träning och att även detta djurens "dream team" snabbt blir omkört av tvååriga bebisar.

Människan, som är patetiskt mån om att värna sin absoluta särställning i biosfären, har visserligen förlorat sin odödliga själ men kan uppenbarligen känna sig rätt trygg bakom språkbarriären.

Tre decenniers apspråksexperiment tycks på det hela taget ha givit skeptikerna rätt. Inte ens våra kusiner i apherarkin, schimpanser och bonobos, verkar kapabla att tillägna sig grammatik. De "talar" inte heller spontant utan endast för att de vill ha något, vanligen en godbit eller i vissa fall ett favorit-tv-program. De enda apor som i begränsad omfattning uppfyller mänskliga språkkriterier är de gröna markattorna.

Förutom språket är den avgörande talang som skiljer människan från de övriga aporna och djuren i största allmänhet – att hon är bra på att apa efter. Människans hjärna är programmerad för att imitera. Imitation är vår kanske viktigaste inlärningsmekanism. När någon kommer på något fiffigt, till exempel ett förbättrat vapen, sprider sig kunskapen om den nya uppfinningen blixtnabbt. De andra djuren saknar denna imitationsförmåga, vilket gör det svårt för dem att lära sig nya trick. Det tar 6–8 år för en schimpansunge att lära sig de vuxnas termiftsketeknik eller att knäcka en nöt mellan två stenar.

DET ÄR TANKEVÄCKANDE ATT EFTERAPNING, som har låg status i vår originalitetsjaktande kultur, kanske är en av nycklarna till människans upphöjelse över den övriga fånaden. Kanske vore härmanen ett rimligare namn på vår art än det förmättna Homo sapiens sapiens.

En annan het stridsfråga är huruvida djur besitter ett jagmedvetande. Kan de till exempel känna igen sin spegelbild? Barn över två år kan det. De flesta apor uppfattar sin spegelbild som en främmande och påflugan apa, som de försöker komma åt bakom spegeln. Psykologen Gallup gjorde några berömda spegelexperiment på 70-talet.

Först lät han schimpanser bekanta sig med speglar. Därefter sövde han ned dem och målade ett rött märke över höger ögonbryn och vänster öra. När de vaknade upp och placerades framför en spegel rörde de omedelbart vid de röda märkena. Orangutangar och bonobos klarar spegeltestet, men märkligt nog inte gorillor. Härmed ansåg sig Gallup ha bevisat att hans schimpanser inte bara hade ett medvetande utan även ett jagmedvetande.

Hauser är däremot skeptisk: han menar att det enda som bevisats är att vissa apor har en uppfattning om sin egen kropp. Han har själv experimenterat med tamarinapor, vars hjassa kröns av en stor, vit tofs. När han punkade till dem genom att färga tofsen med kulörerna "manic panic" och "flamingo pink" tittade aporna längre på sin spegelbild än vanligt, men inga definitiva slutsatser är möjliga.

HAUSERS SUMMERING AV FORSKNINGSLÄGET är att även våra mest närstående släktingar i djurriket saknar jagmedvetande och därmed förmågan att känna sig in i andra individers "tankevärld". Av bristen på självmedvetande följer att de även saknar finesser som empati, sympati, skuld och lojalitet. I likhet med små barn är djur helt enkelt amoraliska.

Hauser har en ytterst överdriven föreställning om människans moraliska prestationer och blandas av den etiska retorik, som ofta döljer synnerligen apaktiga motiv. Alltnog anser han att djur inte är vad filosoferna kallar "moraliska agenter" men väl "moraliska patienter". Bambifrälsta och djurrättsaktivister har inte mycket att hämta hos Hauser.

Han fastställer dock bortom varje tvivel att många djur är starkt emotionella och att de kan lida. I likhet med mänskliga moralpatienter (till exempel spädbarn, oligofrena och dementa) bör de behandlas därefter.//

nervsystem så att de normalt klarar av de problem som varit återkommande under artens utvecklingshistoria. Dumskallarna får ingen andra chans. Djur som överlevt tillräckligt länge för att föröka sig har definitionsmässigt klarat av respektive arts hög-

skoleprov. Enligt Hauser har alla djur en universell, psykisk verktygslåda som efter behov kompletteras med speciella verktyg hos olika arter. Bassortimenten består av 1. förmågan att skilja mellan döda och levande föremål 2. konsten att

fabelornas värld. Gustave Dorés illustration till La Fontaines fabel "Vargen som fårarherde".

